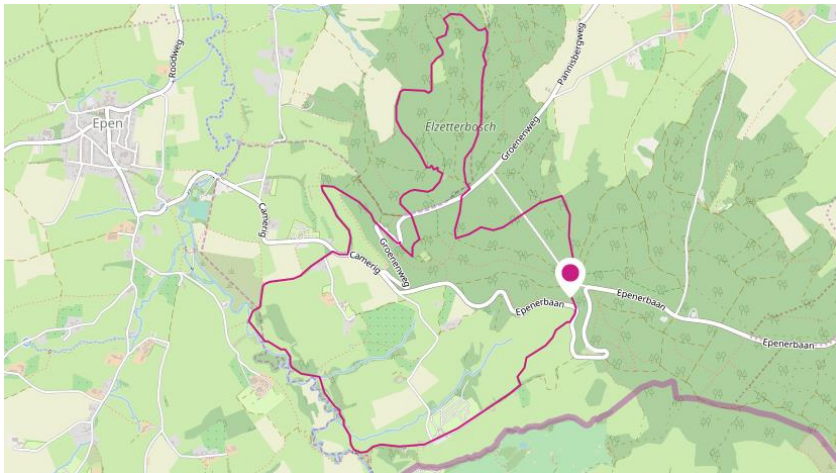

Wandeling in een dalenlandschap

Geologische schatten in het Geuldal

De dalen in Zuid-Limburg bieden niet alleen de mooiste, maar ook de meest interessante bezienswaardigheden op de wandelroute. De wandeling Geologische schatten in het Geuldal laat je ook het Elzetterbos en het Vijlenerbos zien. Neem de beschrijving en de kaart mee om de weg te vinden, trek stevige schoenen aan en ga op pad. Het oudste landschap tijdens de wandeling dateert van driehonderd miljoen jaar geleden! Onderweg is koffiedrinken met een fantastisch panorama bij restaurant Buitenlust in Vijlen mogelijk. Parkeren geen probleem.

Start- en eindpunt:

Zevenwegenweg , 6294 Vijlen

Link: <https://www.routeyou.com/nl-nl/route/view/4828330/recreatieve-wandelroute/wandelroute-vaals-geologische-schatten-in-het-geuldal>

1

Vlakbij de parkeerplaats Zevenwegen (waar inderdaad zeven wegen samenkomen) vinden wandelaars **een geologisch monument**. Zonder vermelding waren wandelaars waarschijnlijk aan deze afzettingen voorbijgelopen die in het Krijt gevormd zijn toen het huidige Zuid-Limburg nog zee was. Op deze plek is het Krijt helemaal opgelost en de vuurstenen en leem zijn de restanten van een dik kalksteenpakket. Vuursteen is een hard gesteente waar mensen uit de steentijd gereedschap zoals pijlpunten en bijlen van maakten.

2

De dieper gelegen, **uitgeholde wegen**, hebben geen directe geologische oorsprong. Ze zijn wel heel typisch voor deze streek en ontstonden door een combinatie van erosie door regenwater en het gebruik als weg door mensen en dieren. In de holle wegen heerst een microklimaat: hier groeien vaak bijzondere bomen en planten, doordat hier veel beschutting is tegen de wind, minder zonlicht komt en hier een afwijkende vochtigheid is. Niet alleen zeldzame planten gedijen goed in deze holle wegen; grote, diepe gaten in de wanden duiden wellicht een dassenburcht aan, want dassen wonen het liefst in een holle weg. Herkenbaar door het uitgeworpen zand naast 't gegraven gat.

3

In Zuid-Limburg hebben begroeide hellingen soms een soort terrasstructuur, de zogenaamde **graftern**. Te herkennen als begroeide hoogteverschillen in een op- of aflopende helling. Duidelijkheid over hoe ze precies ontstaan zijn is niet helemaal bekend. Het kunnen overblijfselen zijn van akkerbouw van de eerste agrariërs van Zuid-Limburg, de Bandkeramiekers of natuurlijke perceel afscheidingen of middeleeuwse druiventeelt? Vaak begroeid met sleedoorn, haagbeuk en esdoorn.

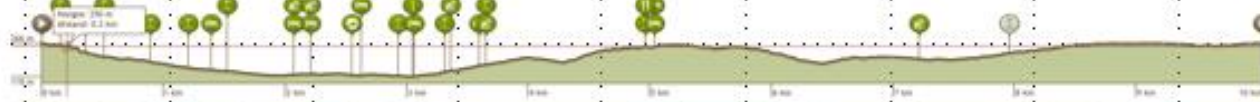

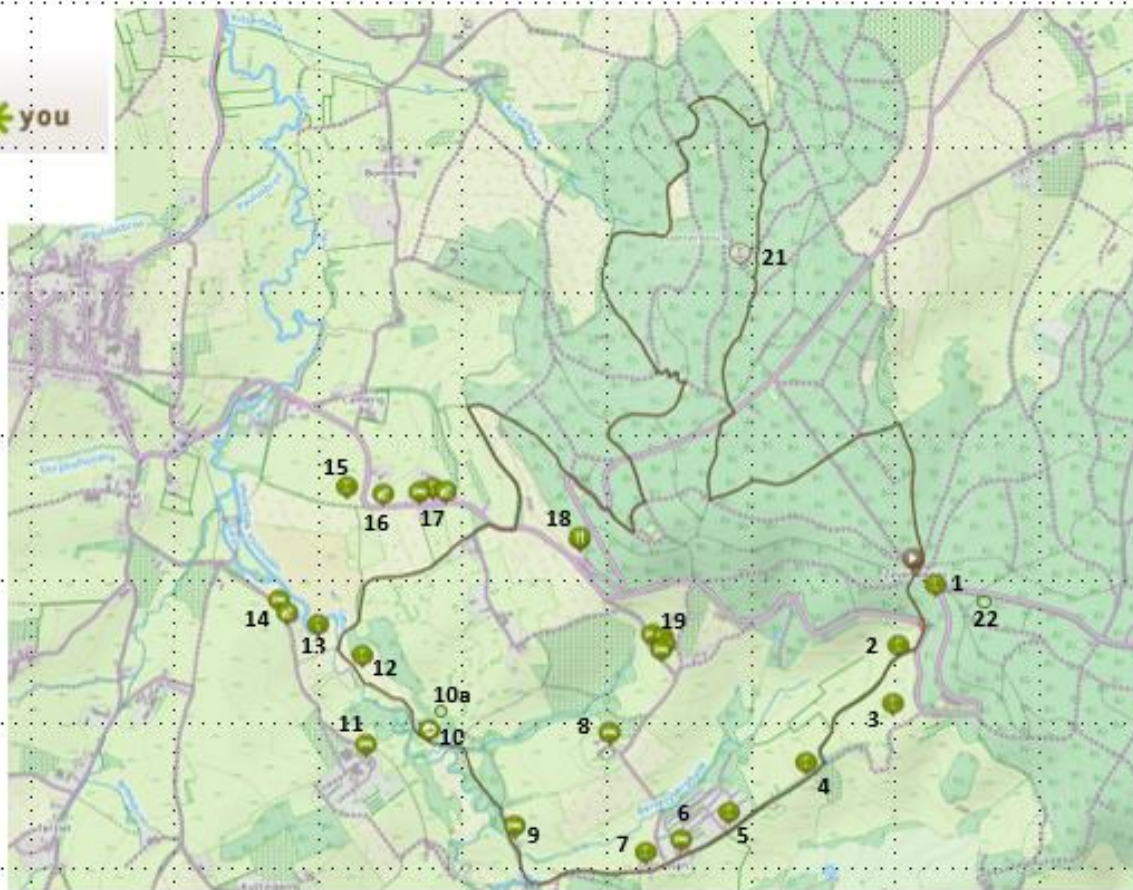

AAIVRADE

route * you

Begin- en Eindpunt	>
Vuursteeneluvium	:1
Holle wegen	:2
Grafteri	:3
Vaalsér groenzand	:4
Bronnetjes in de weg	:5
Camping Cottesser Hoeve	:6
Hoeve Termoere – Cottessen	:7
Boerderij Bellet	:8
Vakantiewoning Bervesj	:9
Heimansgroeve	:10
KNMI seismisch meetstation	:10a
Camping 't Zinkviooltje	:11
De meanderende Geul	:12
Hoeve Vernelsberg	:13
Camping-restaurant de Rozenhof	:17
Restaurant Buitenlust	:18
Paradijvogels – Huize ten Bosch	:19
Sterrenstener	:21
Zandsteenblokken	:22
Eindpunt	<>

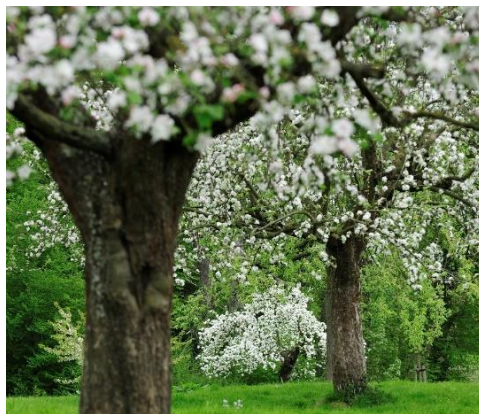
4

In de wand van de holle weg kunnen wandelaars een zeldzame afzetting ontdekken van donkergroene tot zwarte korreltjes. Het is **Vaalseergroenzand** dat de wand op deze plek enigszins groen laat kleuren. De groene kleur komt van het mineraal glauconiet, ooit hier afgezet toen Zuid-Limburg nog onder water lag. Wandelaars die geluk hebben, kunnen hier ook fossielen ontdekken.

5

Het gebied rondom Epen en Vijlen wordt ook wel 'bronnenland' genoemd en met wat speurwerk kunnen wandelaars dat van dichtbij zien. Op het pad dat langs Camping Cottesserhoeve omhoogloopt richting het Vijlenerbos kunnen **kleine bronnetjes** ontdekt worden. De vettige en ondoorlatende zand- en kleilagen uit het Krijt die hier in de ondergrond liggen, zorgen ervoor dat het hemelwater op deze plekken kan uittreden. Doordat het water allerlei gekleurde mineralen uit het gesteente meeneemt, kan het bronnetje(s) beter ontdekt worden.

hoogstamfruit bomen

7

Op het eerste gezicht lijkt **Hoeve Termoere** op een 'gewone' vakwerkboerderij, maar deze hoeve heeft een bijzondere kant. Een gedeelte, de grote stenen zijwand, is namelijk opgebouwd uit de Carbonisch gesteente afkomstig uit de naburige groeves.

Toen de hoeve in de 18e eeuw gebouwd werd, wist men waarschijnlijk niet dat de kolenzandsteen zo oud was! De Hoeve is nu een rijksmonument.

9

Vakantiewoning **Bervesj Huis** is een juweeltje uit de 18de eeuw. De woning is gelegen in het beschermd gehucht Cottessen in een stiltegebied in Zuid-Limburg. Het is een vakwerkboerderij die op authentieke wijze is gerenoveerd. Door de unieke ligging op een klein heuveltje aan de Geul biedt de vakantiewoning prachtige uitzichten.

10

Wandelaars staan voor één van de grootste geologische schatten van Zuid-Limburg en misschien wel van heel Nederland. Dit is de enige plek in Nederland waar gesteente uit het Carboon (zo'n 300 miljoen jaar oud) aan de oppervlakte komt. Wandelaars kijken dus recht de prehistorie in! In de groeve werd vroeger steen gewonnen voor de bouw van wegen en huizen, totdat natuuronderzoeker Eli Heimans (1861-1914) fossielen ontdekte in de steenkool.

Omdat hij zo bijzonder gepassioneerd was over alle schatten van deze streek, is deze groeve naar hem vernoemd. In 1911 schreef hij 'Uit ons Krijtland', dat het Geuldal op de kaart zette bij het grote publiek. In de donkere steen in de groeve is de kans groot dat men een echt fossiel uit de Carboontijd kan ontdekken. Er zijn hier vooral veel afdrucken van planten te vinden, maar hier en daar ook van prehistorische dieren. Dit is een uniek geologisch monument!

10a

In 1993 is **het ondergrondse seismische station** Heimansgroeve (HGN) in het rustige Geuldal bij de Heimansgroeve gebouwd en in gebruik genomen. Het meest gebruikte en bekendste meetstation van het KNMI. Het ruim 7 meter diepe gebouw is gefundeerd op het harde Carboon gesteente. De registraties ondervinden op deze manier weinig hinder van bodemruis, zoals wind en verkeer. Station HGN maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van seismometers waarvan de gegevens worden uitgewisseld met internationale seismologische centra.

12

De Geul is een rivier die flink door het landschap slingert. Doordat de Geul hier snel stroomt, slijt het water in de buitenbochten de oevers weg. In de binnenbochten stroomt het water minder snel en hierdoor wordt zand en leem, die meegevoerd zijn afgezet. Zo is er in de buitenbochten een steilere oever en in de binnenbochten een platte oever te vinden.

Door de voortdurende kracht van het stromende water worden de bochten steeds scherper. Dat kan zover gaan totdat de bochtige lussen elkaar raken. Dan kiest het water weer de kortste weg en slibt de ongebruikte lus in de rivier weer dicht. Zo verschuift de stroomgeul van de rivier in het landschap. Het natuurlijke verloop van de Geul levert een mooi plaatje op.

13

Vakwerkhuzen met donkere balken en witgekalkte lemen muren zijn karakteristiek voor de Zuid-Limburgse provincie. Bijzonder aan deze vakwerkboerderij is dat als één van de weinige gebouwen in Nederland er geen fundamenten noodzakelijk waren tijdens de bouw. Het gesteente, Carboon, waarop de **Hoeve Vernelsberg** werd gebouwd in 1323 is zo'n 300 miljoen jaar geleden gevormd en hard. Twee van de stallen en het bakhuis zijn opgetrokken uit de lokaal bekende blauwsteen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de koestal getroffen door een V1-bom. Onlangs is de monumentale hoeve volledig gerestaureerd.

17

Bij **Camping de Rozenhof** worden wandelaars op een prachtig uitzicht over het Geuldal getraakteerd. Wandelaars kijken hieruit over een 5-sterren landschap, officieel toegekend door het ministerie van Natuur en Milieu. Op het terras van de camping ligt een enorme zandsteen blok.

Deze gesteenteblok is een overblijfsel van de erosie die heeft plaatsgevonden. Er liggen in dit gebied van onze provincie op meerdere plaatsen verkitte restanten van grote blokken vaak met wortelgaten van planten, ze zijn overigens van Miocene ouderdom.

18

18

Deze plek, restaurant Buitenlust, op de Camerigerberg biedt een prachtig **uitzicht over het Geuldal** richting de Belgische Ardennen en de vakwerkhuisen in de richting van het dal van de Geul.

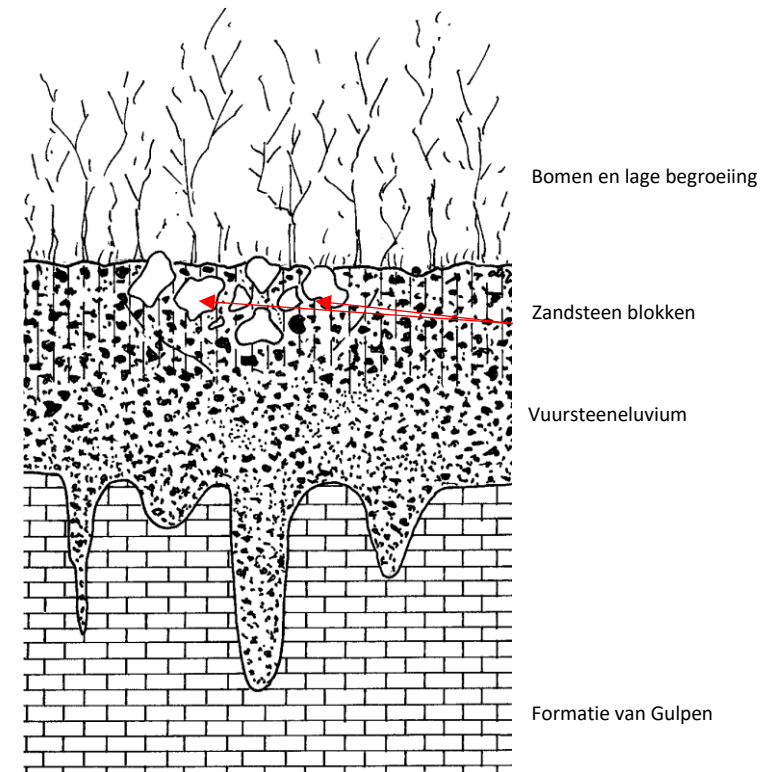
21

Als wandelaars grote, aaneengeklonken stenen zien liggen, dan hebben ze een echte vallende ster gevonden. Dat is althans wat de mensen vroeger dachten. De zogenaamde sterrenstenen zijn in werkelijkheid samengesmolten brokken afbraak (erosie) gesteente uit meerdere tijdperken. In deze **sterrenstenen** zit vooral ruwe, hoekige vuursteen, weinig grof kwartsrijk grind en verkit zand. In dit gedeelte van bos bevinden we ons aan de meest oostelijke rand van het stroomgebied van Maas, de zogenaamde Oost-Maas.

22

Aan het eind van het Neogeen werd Zuid-Limburg definitief land. In het toenmalige (sub)tropische klimaat vond bodemvorming plaats, die leidde tot de oplossing van kiezelzuur. Door de neerslag van deze kiezelrijke oplossingen konden zandkorrels en stenen aan elkaar kitten en ontstonden zandsteenplaten in de zandafzettingen die het gebied bedekten. Door latere intensieve erosie werd het losse zand afgevoerd en bleven alleen de verkittingen in de vorm van **zandsteenblokken** achter, nu zichtbaar aan de oppervlakte.

Map Data: © OpenStreetMap Contributors; Cartography: © RouteYou

Totaal	Type	Kaart-nummer	Informatie	Uurrooster 5 km/h	Volgende
0.0 km	1	1	Zevenwegenweg	+ 0 min	0.01 km
0.01 km	1	1	Sla rechts af op Cottessen	+ 0 min	0.01 km
0.02 km	1	1		+ 0 min	0.19 km
0.15 km	1	1	Vuursteenafzetting Zevenwegen		
0.21 km	1	1		+ 2 min	0.01 km
0.22 km	1	1		+ 2 min	0.08 km
0.3 km	1	1		+ 3 min	0.53 km
0.34 km	1	2	Holle wegen		
0.45 km	1	3	Graften		
0.83 km	1	1	Sla rechts af op Cottessen	+ 9 min	1.07 km
0.88 km	1	1	Groen zand van Vaals		
1.23 km	1	1	Bronnetjes op het pad		
1.44 km	1	1	Camping Cottesserhoeve		
1.59 km	2	2	Hoeve Termoere		
1.77 km	2	2	Vakantiewoning Het Belleter Bakhuis		
1.77 km	2	2	Vakantiewoning Hoevehuis		
1.77 km	2	2	Boerderijcamping Vakantiehoeve Bellet		

1.9 km	2	2	Rechts afbuigen op Cottessen	+ 22 min	0.13 km
2.03 km	2	2	Links afbuigen op Cottessen	+ 24 min	0.17 km
2.2 km	2	2		+ 26 min	0.83 km
2.21 km	2	2	Bervesj Huis		
2.21 km	2	2	Bervesj Huis		
2.21 km	2	2	Bervesj Schuur		
2.21 km	2	2	Bervesj Schuur		
2.68 km	2	2	Heimansgroeve		
2.94 km	2	2	't Zinkvioletje		
3.02 km	3	3		+ 36 min	0.12 km
3.05 km	3	3	De meanderende Geul		
3.14 km	3	3		+ 37 min	0.12 km
3.17 km	3	3	Hoeve Vernelsberg		
3.17 km	3	3	Recreatieboerderij Tergracht		
3.17 km	3	3	't Zinkvioletje		
3.26 km	3	3		+ 39 min	0.48 km
3.4 km	3	3	Het Geuldal		
3.48 km	3	3	Vakantiewoningen Eeuwen Over		
3.69 km	3	3	Camping en appartementen Rozenhof		
3.75 km	3	3	Sla rechts af op Camerig	+ 44 min	0.09 km
3.76 km	3	3	Zandsteenblok Rozenhof		
3.79 km	3	3	Gene Zijde		
3.79 km	3	3	Gene Zijde		
3.84 km	3	3		+ 46 min	0.46 km
4.3 km	3	3		+ 51 min	0.43 km
4.73 km	3	3	Links afbuigen op Groenenweg	+ 56 min	0.18 km
4.91 km	3	3	Sla scherp rechts af op Groenenweg	+ 58 min	0.0 km
4.91 km	3	3		+ 58 min	0.11 km
5.03 km	3	3		+ 1 h 0 min	0.01 km
5.04 km	3	3		+ 1 h 0 min	0.05 km
5.09 km	3	3	Camerig		
5.09 km	3	3	Restaurant Buitenlust		
5.09 km	3	3		+ 1 h 1 min	0.07 km
5.16 km	4	4		+ 1 h 1 min	0.16 km
5.25 km	4	4	Paradijsvogels-Manoir Croupet du Moulin		
5.25 km	4	4	Paradijsvogels-Huize ten Bosch		
5.25 km	4	4	Paradijsvogels-Hoeve ten Bosch		

5.25 km	4	4	Paradijsvogels-Herbergerie Croupet du Moulin		
5.32 km	4	4	Sla links af op Groenenweg	+ 1 h 3 min	0.0 km
5.32 km	4	4		+ 1 h 3 min	0.13 km
5.44 km	4	4		+ 1 h 5 min	0.34 km
5.78 km	4	4		+ 1 h 9 min	0.15 km
5.93 km	4	4		+ 1 h 11 min	0.01 km
5.94 km	4	4		+ 1 h 11 min	0.33 km

6.27 km	4	4		+ 1 h 15 min	0.17 km
6.44 km	4	4		+ 1 h 17 min	0.36 km
6.8 km	5	5		+ 1 h 21 min	0.09 km
6.88 km	5	5	Links afbuigen op Elzeterbospad	+ 1 h 22 min	0.1 km
6.98 km	5	5		+ 1 h 23 min	0.17 km
7.15 km	5	5		+ 1 h 25 min	0.05 km
7.2 km	5	5		+ 1 h 26 min	0.01 km
7.21 km	5	5		+ 1 h 26 min	0.01 km
7.21 km	5	5		+ 1 h 26 min	0.04 km
7.25 km	5	5		+ 1 h 27 min	0.16 km

7.31 km	5	5	Vakantiewoning De Ginsterberg		
7.42 km	5	5		+ 1 h 29 min	0.05 km
7.47 km	5	5		+ 1 h 29 min	0.03 km
7.49 km	5	5		+ 1 h 29 min	0.19 km
7.68 km	5	5		+ 1 h 32 min	0.52 km
8.05 km	5	5	Sterrenstenen		
8.2 km	5	5		+ 1 h 38 min	0.08 km
8.28 km	5	5		+ 1 h 39 min	0.19 km
8.48 km	6	6	Sla rechts af op Groenenweg	+ 1 h 41 min	0.06 km
8.54 km	6	6		+ 1 h 42 min	0.26 km
8.8 km	6	6		+ 1 h 45 min	0.56 km
9.36 km	6	6		+ 1 h 52 min	0.0 km
9.37 km	6	6		+ 1 h 52 min	0.0 km
9.37 km	6	6		+ 1 h 52 min	0.14 km
9.51 km	6	6		+ 1 h 54 min	0.52 km
10.03 km	6	6	Sla rechts af op Zevenwegenweg	+ 2 h 0 min	0.01 km
10.03 km	6	6		+ 2 h 0 min	

Literatuur:

Rijks Geologische Dienst kaartblad Heerlen 62 Oost – West

Pre-Kwartair kaart Zuid-Limburg 1:50.000

ANWB Geologie Nederland

Wandeling geologische schatten in het Geuldal

KNNV-vereniging voor veldbiologie

Wijn van Nederlandse Bodem – Terra

Ravon – Natura 2000

Vogelbescherming Nederland

Limburg I en II, GEA-Monumenten-DVD's

Foto's en Dia's

auteur: RGD afd. Kartering Heerlen

RGD, afd. kartering Heerlen

auteur: Dr. Wim de Gans

auteur: VVV

auteurs: Geert-Jan Vis, Denise Maljers, Stan Beurskens

internetpagina

internetpagina

auteur: P.W. Bosch, RGD/TNO

archieff RGD Heerlen

